

Kıvılcımlar

*Daha iyi bir dünya hayal eden
genç kadınların değişim öyküleri*

—
Söyleşi
—

Sema Başol - Aslı Çakır

Sema Başol hem Türkiye hem ABD’de 25 yıldan fazla iş tecrbesi olan global pazarlama ve halkla ilişkiler yöneticisidir. Mat-tel Inc. ve Koç Holding gibi büyük şirketlerde ve her iki ülkede de eğitim ve kültürel konular üzerine projeler üreten STK’lar, yöneticiler, devlet temsilcileri, tanınmış isimlerle çalışmıştır. Yenilik-i programlarla kadınların ilerlemesini hedefleyerek 2008 yılın-da Kaliforniya’da faaliyete geçen Türk Kadın Girişimi’nin (Turkish Women’s Initiative) eř-kurucusu olan Başol, Türkiye’de de eğitim-li genç kadınlara liderlik becerileri kazandırmayı amaçlayan ve bu kitaba konu olan Kıvılcımlar Programı’nın bağlı olduğu Değişim Li-derleri Derneği’nin (DLD) de kurucusudur.

Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü mezunu olan Sema Başol, Kaliforniya niversitesi’nde (University of California, Los Angeles-UCLA) işletme yüksek lisansı yapmıştır. Başol, 40 yılı aşkındır eşi ve iki oğlu ile birlikte Kaliforniya’da yaşamaktadır.

Kitapta yer alan söyleşi yapan gazeteci **Aslı akır**, 25 yıla yaklaşan profesyonel hayatında Türkiye’nin önemli gazetelerinde ve internet sektöründe yönetici olarak çalıştı. Halen *Hürriyet* gaze-tesinde hafta sonu eklerinin yayın yönetmenliği görevini yürütmek-tedir. Gazetecilik yüksek lisansından sonra İletiğim Bilimleri dokto-rasına devam eden akır, tezini yeni gazetecilik üzerine yazmak-tadır. Aynı zamanda üniversitede ğretim görevlisi olarak medya, etik ve habercilik dersleri vermekte; toplumsal cinsiyetçi dil ve ka-dın hakları konularıyla da özel olarak ilgilenmektedir. akır; eşi, kızı ve kedisiyle İstanbul’da yaşamaktadır.

Kıvılcımlar

Daha iyi bir dünya hayal eden
genç kadınların değişim öyküleri

KIVILCIMLAR

Daha iyi bir dünya hayal eden genç kadınların değişim öyküleri

Yazanlar: Sema Başol, Aslı Çakır

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Ocak 2020 / ISBN 978-605-09-6879-8

Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Serçin Çabuk

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1

Baha İş Merkezi. A Blok Kat: 2

34310 Haramidere-İstanbul

Tel. (212) 412 17 00

Sertifika no: 44452

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

 DEĞİŞİM
LİDERLERİ
BERNİCİ katkılarıyla.

Kıvılcımlar

Daha iyi bir dünya hayal eden
genç kadınların değişim öyküleri

Sema Başol
Aslı Çakır

Kıvılcımların
genç kadınlara
ümit vermesi dileğiyle...

Kıvılcımların ve genç kadınların her zaman yanında olan değerli destekçilerimiz Esbaş, Ford Otosan, Sun Tekstil ve Turkish Women's Initiative'e bu kitabın yayınlanmasındaki katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

FORD OTOSAN

İçindekiler

Önsöz.....	17
Türkiye'de ve dünyada kadın / DLD ne yapıyor?.....	21
Söyleşiler	31
Hep çabalıyorum, hiçbir şey boş değil benim için	31
Keçi otlatırken hayaller kurar, nasıl bir kadın olacağımı düşünürdüm	42
Hayalim evlenip dört çocuk doğurmaktı, şimdi hâkim olmak istiyorum	59
Eskiden ben yapmasam başka biri yapar derdim, artık iyi şeylere enerji harcamaya alıştım.....	71
Telefonla su bile isteyemezdim, Kıvılcım olunca belediye başkanıyla bile görüştüm.....	85
Kadınlığımın bilincinde olmayı öğrendim. Bu kendim ve toplum için yapabileceğim en yararlı şey	99
Mücadeleye 6 yaşında, "Okula gideceğim" diye ağlayarak başladı.....	110
Her şeye çok kızıyordum, yakıp yıkıyordum Kıvılcımlarla öfkemi kontrol etmeyi öğrendim.....	119
Kıvılcımların projelerinden... ..	132
Sema Başol: Değişim için, mutluluk için önce kendi hayatınızın lideri olun.....	139
Dernek başkanından	177
Fotoğraflarla Kıvılcımlar.....	181

Fotoğraf: Nagehan Sümen

Önsöz

Hayal edebilirsen... Yapabilirsin

Amerika'da yaşamayı hayal eden bir genç kız olmamıştım. Zaten Amerika'da yaşamak üzere de yetiştirilmemiştim. 50'sinden sonra yaptıklarımı ise öncesinde hiç planlamamıştım ya da bunlara şuurlu olarak hazırlanmamıştım. Belki de farkında değildim ama bugün yaptıklarımın hayali aslında her zaman içimde bir yerlerdeymiş ki doğru zaman geldiğinde, en önemli sesi yani içimdeki sesi dinlemek için kendime müsaade edince, bu hayal de ortaya çıktı.

Böylece kapılar açıldı, ben de içeri girmeye artık hazırdım. Zamanla, her geçen gün bunları yapmanın kaderimde olduğuna daha çok inanarak ilerledim. Yaşananları sorguladığım anlarda ise karşıma mutlaka doğru yolda olduğumu gösteren bir şey çıktı.

Zorluklarına rağmen Değişim Liderleri Derneği'ni (DLD) kurmak, Kıvılcımlar Programı'nı oluşturarak genç kadınlara ulaşmak, hayatımın en iyi işlerinden biri oldu. Bütün bunlar kendimi ve başkalarını daha iyi anlamamı, kendi kültürüm ve yetiştirilme tarzım üzerinde daha çok fikir sahibi olmamı, farklı yaşama yollarını, düşünme şekillerini keşfetmemi, kendim dahil herkesi olduğu gibi kabul edip insanları daha çok sevmemi mümkün kıldı. Tüm bu değişimler beni gerçekten daha mutlu ve iyi bir insan yaptı. Başkalarına yardım etmek, hayatıma anlam ve amaç kattı. Bu yolculuk sırasında, başka türlü karşılaşılmayacağım güzel insanlarla karşılaştım, hayal bile edemeyeceğim şeyler yaptım ve tüm bunlar da hayatımı zenginleştirdi.

Bu süreçte farkında olsak da olmasak da birbirimizi nasıl etkilediğimizi ve birey olarak ufak bir adımla nasıl fark yaratabileceğimizi gördüm. O ilk adımı atmak en zoru olsa da, ki benim için öyle oldu, sonrasında gerisinin geldiğine, gerçekleştiğine bizzat şahit oldum.

Evet, ben bir kişinin bile büyük fark yaratacağına, daha iyi bir dünya için hepimizin kendi üzerimize düşeni yapmamız gerektiğine; bu yolda sahip olduklarımızı, evimi, bilgimi, kaynaklarımızı başkalarıyla paylaşmanın görevim olduğuna inanıyorum. Dünyanın daha iyi bir yer olmasını sağlamak aslında hepimizin görevi. Tabii bu sırada da etrafımızdaki kuru gürültüye, “olmaz” diyenlere aldırmamaya, amacımıza odaklanmaya çalışmalıyız. Ben öyle yaptım.

Türkiye'nin gelişmesi, modern, Batılı bir ülke haline gelmesi, saygınlıkla anılması, iyi yetişmiş, doğru değerlere sahip ahlaklı bir halkının olması ve kadınlarının bölgesindeki diğer kadınlar için rol modelliği üstlenmesi, benim için her zaman çok büyük önem taşıdı. Bunların gerçekleşmesi için uğraşırken düzenlediğim çalışmalarda, dünya için kadınların neden bu kadar önemli olduğunu anladım. Kadınların, toplumun eğitilmiş, üretken üyeleri olmalarının, kendilerine güvenmelerinin, becerilerine inanmalarının daha iyi bir dünya için gerekli olduğunu farkına vardım. Ancak gördüm ki kendine güvenen, lider kadınların yetişmesi için ne üniversite derecesi, ne de eğitim kurumlarımızla sivil kuruluşlarının kadınların doğru eğitimi alması ve eşit fırsatlara sahip olabilmesi için yaptıklarının hiçbiri yetmiyor. Kısa süreli sözde girişimcilik ve liderlik kursları ise zaten sonuç vermiyor. Anladım ki, değişim istiyorsak sorunlara temelde çözüm getirmeliyiz. Değişimin mümkün olduğunu önce kadınlara gösterip, onların da değişmeyi ve bunun için gerekli becerileri elde etmeyi istemelerini sağlamak gerek. O zaman potansiyellerine erişip arzu ettikleri kişi olabilirler.

Tüm bu söylediklerimin sağlanmasını tecrübelerimle de gördükten sonra Kıvılcıklar Programı gibi kadınların hayal etmelerine ilham verecek hayata dönük programların çok gerekli olduğunu kavradım.

Gerçekten de DLD ile çıktığım yol, beni hayal kırıklığına uğratmadı. Kıvılcıklar Programı bugün 10'uncu yılında ve 400'ün üzerinde mezunu var. Büyük şirketler, belediyeler ve şahıslar tarafından desteklenen; öğrenciler, Kıvılcıkların arkadaşları ve aileler tarafından da kabul edilen bir program. Artık çok umutluyum. İşte bu kitapta okuyacaklarınız, bu umudun ve başarının hikâyesi... Bu süreçte etkilediği genç kadınların, onlara destek veren gönüllülerin ve biraz da benim.

- Sonuç olarak bu kitap;
- Kendini ve kendi gücünü keşfetmeyi ve bunun başka kadınlar için de mümkün olduğunu,
  - Neden her birimizin, toplumun büyük veya küçük sorunlarına çözüm üretme sorumluluğu taşıdığını, bunun için gereken bilgi ve becerinin öğrenilebilir ve öğretilbilir olduğunu,
  - Ülkelerin gelişmesinde, toplumların ilerlemesinde gençlere, daha az imkânı olanlara ve özellikle kadınlara destek olup yol göstermenin önemini,
  - Ayrıca kadınların birbirlerine destek olup "geri vererek" birbirlerini nasıl yükselttiklerini anlatıyor.

Bu kitapta Kivılcımlar Programı'na katılmış genç kadınların söyleşilerini okuyacaksınız. Onların hayatları boyunca verdikleri mücadeleyi, nereden nereye geldiklerini, gencecik kızlardan nasıl özgüvenli, dünyaya faydalı kadınlara dönüştüklerine kendi sözleriyle tanıklık edeceksiniz.

Bu kitabın, daha iyi bir dünya yaratmaları için, Türkiye'deki diğer genç kadınlara da ümit ve güç vereceğini umuyoruz.

Yine umarım ve dilerim ki, bu kitap okurlara, özellikle de genç kadınlara, zorluklara rağmen fark yaratabileceklerine inanmaları, konfor alanlarının dışına çıkıp kendilerine ilham ve mutluluk veren bir hayata sahip olmaları için de yardımcı olur.

Birbirimize destek olursak değişimin mümkün olduğuna daha da çok inanıyorum. Ben de bu süreçte bana yardım eden sayısız insana müteşekkirim. Kimilerinin isimlerine, fotoğraflarına ileriki sayfalarda zaten rastlayacaksınız. Aslı Çakır'a ise bu kitapla ilgili hayalimin hayata geçmesini sağladığı için ayrıca teşekkür ediyorum.

Daha iyi bir dünya için;

Kadınları sevin ve onlara inandığınızı söyleyin,

Onları hayal etmeye teşvik edin,

Gerekli beceri, bakış açısı ve çevre edinmeleri için yardımcı olun,

Ve önlerinden çekilin!

Sema Başol

DLD'nin kurucusu / Ağustos 2019

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA KADIN

Ülkemizde kadınlar ev kadını ya da anne olarak görülüyor

Araştırmalar gösteriyor ki Türkiye'de çoğunluk, kadınları lider rolüne yakıştıramıyor. Yıllardır, yaklaşık 100 ülkede düzenli olarak yapılan Dünya Değerler Araştırması'na (World Values Survey / 2010-2014) göre, Türkiye'de halkın yüzde 75-80 gibi yüksek bir oranı, kadınları sadece ev kadını veya anne olarak görüyor.

Yine aynı araştırmanın sonuçlarına göre, kadının kocasından fazla para kazanıyor olması, halkın yüzde 47'si için bir sorun. Ya da işsizliğin arttığı durumlarda istihdamda öncelikle erkeklerin tercih edilmesi gerektiğini savunanların oranı yaklaşık yüzde 60.

Yüzde 68'imiz erkeklerin siyasette kadınlardan daha başarılı olduğunu savunurken, yüzde 64'ümüz de erkeklerin iş hayatında daha başarılı olduğuna inanıyoruz.

Sadece bu veriler bile aslında kadınların lider olmalarının önünde nasıl bir "önyargı" ve "inanç kalkanları" oluşturduğunu gösteriyor. Çünkü zaten bu role erkekler çok daha fazla yakıştırılıyor, iş ve siyaset hayatı dahil liderlik için teşvik ediliyor; kadınlarsa aksine ev kadını ya da anne olduklarında övgü topluyor.

Üniversite mezunu, çalışan kadın sayısı az

Bir yandan da Türkiye'de üniversite mezunu yani iyi eğitilmiş kadın sayısı az. Bu yüzden bu az sayıdaki kadın çok kıymetli. Oysa emeğimizi en efektif kullanma yolu eğitilmiş, etkili kişilere yatırım yapmak. Ancak TÜİK'in (Türkiye İstatistik Kurumu) 2017 yılı verilerine göre, üniversitede okuyan öğrencilerin yüzde 44'ü kadın. Ve maalesef Dünya Ekonomik Forumu'nun 2018 yılındaki Cinsiyetçilik Raporu'na (WEF Gender Gap Report) göre, Türkiye'de 25 yaş

üstü üniversite mezun kadın oranı yüzde 10,6.

Aslında çoğumuzun bildiği gibi üniversiteye giren kadınlar, hayatlarında büyük zorluklarla karşılaşılıyor ve görüldüğü üzere üniversiteye girseler bile mezuniyete ulaşanların oranı düşük oluyor.

Ve mezun olanların da sadece yarısı, yüzde 50'si çalışıyor (TÜİK 2017). Çalışanlar da kapasitelerinin altındaki işlerde, kapasitelerinin altında para kazanıyor.

Zaten Dünya Ekonomik Forumu'nun 2018 yılındaki raporuna göre Türkiye, 149 ülkede 130'uncu sırada, diğer deyişle alttan 20'nci. Yani ülkemizde gayet çarpıcı bir toplumsal cinsiyet eşitsizliği yaşanıldığından kolaylıkla söz edebiliriz.

İşte tüm bu gerçeklerin, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yarattığı başka bir problem ise Türkiye'de çoğu kadının kendine güven sorunu yaşaması, pek çok konuda "Yapamam" demesi.

Kadınların hayatın her alanında yer alması önemli çünkü...

Oysaki "yapabilirim" diyen kadınların hayatta üstlendikleri "güçlü" roller ülkelerinin gelişmesinde son derece etkili. Kuzey Avrupa, ABD gibi gelişmiş bölgelerde kadınlar toplumda çok aktif; gerek iş hayatı gerek sivil toplum çalışmalarında... Ve hepimizin bildiği gibi bu ülkelerde refah oranı, dünya ortalamasının üzerinde.

Ya da Ernest&Young'ın 2018 tarihli bir araştırmasına göre, üst yönetim pozisyonlarında en az yüzde 30 kadın lider bulunan şirketlerin net kârı, diğer şirketlere göre daha fazla.

Daha da etkileyicisi, kadınların güçlü olduğu toplumlar daha güvenli. Bu toplumlarda yiyecek sorunu yaşanmıyor, şiddet daha az görülüyor, diğer ülkelerle anlaşmazlıklar daha barışçıl yollarla çözülüyor (Kolombiya Üniversitesi tarafından yayımlanan *Sex and World Peace* isimli kitaptaki araştırma sonuçlarından).

Görüldüğü üzere, kadınların hayatın her alanında daha aktif olmaları herkesin yararına. Ancak bunun için kadınların güçlü olmaları gerek. Bir kere "yapamam" demek yerine "yapabilirim" demeleri lazım. Böyle bir güce sahip olabilmeleri için de bazı liderlik becerilerine, ilişki ağlarına ve desteğe ihtiyaçları var.

DLD NE YAPIYOR?

Daha aktif, kendine güvenen, lider kadınlar

İşte Değişim Liderleri Derneği (DLD) bu yüzden kuruldu, Kıvılcımlar Programı bu yüzden başlatıldı; genç kadınlara bazı liderlik becerilerini elde etmelerinde ve iyi bir iletişim ağına sahip olmalarında destek vermek için... Böylece daha güçlü, daha aktif, güvenli, lider kadınlarla daha iyi bir toplum, ülke ve dünya yaratmak için.

Liderlik becerileri denince tüm dünyada akla gelenler, kendini tanımak, iyi iletişim kurabilmek, kalabalıklar içinde-önünde konuşabilmek, takım çalışması, planlı hareket etme, eleştirel düşünce konularında gelişmek, sorunları çözebilme yetisi kazanmak, yeni fikirlerle açık, sabırlı ve mücadeleci olmak... Ve bunların hepsi, aslında öğrenilebilir beceriler. 10 yıllık deneyimimizle artık biliyoruz ki genç kızlara, kendilerine güvenen genç kadınlar olmaları için gereken yetenekleri ve bilgileri kazandırmak mümkün.

DLD'nin Kıvılcımlar Programı da bunu yapıyor, üniversiteli kadınlara önlerindeki zorlukları aşmalarında, iş yaşamında ve toplumsal hayatta daha aktif olmalarında, daha çok sorumluluk ve yetki almalarında yardımcı olacak bazı becerileri kazanmaları konusunda destek oluyor.

Yaparak öğreniyorlar, sorgulamaya başlıyorlar

Bu program, uzun süreli ve pratiğe dayalı bir eğitimi öne çıkarıyor. Sekiz ay süren Kıvılcımlar Programı'nda üniversiteli kadınlar, öncelikle "yaparak öğreniyor." Sosyal değişim yaratacak bir projeyi kendileri buluyor, yürütüyor ve sonuçlandırıyor. Böylece öğrendikleri her şey kalıcı oluyor. Çünkü DLD, Türkiye'nin ezbere dayalı eğitim sisteminde öğrenilenlerin unutulduğunu, yaşayarak, yaparak öğrenilenlerin ise her zaman daha kalıcı olduğunun da farkında.

DLD'nin farkında olduğu başka bir konu ise teorik eğitime dayalı sistemimizde düşünen, sorgulayan, araştıran nesiller yetiştirilmediği. Kıvılcımlar Programı bunu da aşmaya çalışıyor. Kıvılcımlar, dönem içinde düzenledikleri toplantılar ve aktivitelerde sorgulamaya, tartışmaya, araştırmaya alıyor; teorik eğitimin ezberci kalıplarından kurtulup eleştirel düşünceye yakınlaşıyorlar.

Bu kitapta "Bizim köydeki kızlardan ya öğretmen olmaları ya da evlenmeleri beklenirdi" diyen; şimdi biyomühendislik okuyan, projeleriyle ödülleri kazanan Zehra'nın hikâyesini okuyacaksınız...

Telefonda ne diyeceğini bilemediği için eve su istemeyi bile beceremediğini anlatan; Kıvılcımlarla geçirdiği yılın sonunda sahnede, 100 kişinin önünde, elinde mikrofon konuşan Ece'nin hayret veren gelişimini göreceksiniz...

70 kişilik köyünde keçilere çobanlık yapan, "Üniversite için İzmir'e gittiğimde otobüse bile binmeyi bilmiyordum" diyen genç bir hemşirenin; ailesinin onu okula göndermesi için daha 6 yaşındayken aylar boyunca ağlayarak mücadeleye başlayan en sonunda üniversite mezunu olan başka bir Kıvılcım'ın değişimine tanık olacaksınız.

DLD'nin Kıvılcımlar programındaki genç kadınların öykülerini okurken "Ben yapamam" ya da "Yapmasam da olur" diyen genç kadınların program sonrası nasıl "Ben de yapabilirim", "Daha yapacak çok şey var" dediklerini görüp "Hepimiz yapabiliriz" diyeceğiz.

televizyon edilen
KDV'siz
satış fiyatı

₺ 32

ISBN 978-605-02-6879-8

9 786050 968798

Doğan
Kitap